

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav 1. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02), člana 6. stav 1. i člana 14. Zakona o vazduhoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 2/04), generalni direktor Direkcije za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O SPASILAČKO - VATROGASNOJ SLUŽBI NA AERODROMU

(„Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 47/07)

DIO PRVI - UVODNE NAPOMENE

Član 1. (Predmet)

Ovim Pravilnikom propisuje se: organizacija spasilačko-vatrogasne službe, način određivanja vatrogasne kategorije, osoblje vatrogasne službe i uslovi koje moraju ispunjavati osobe za obavljanje poslova, sredstva, oprema, prostorije, uređaji i instalacije za rad službe, preventivne mjere zaštite od požara i postupci spasilačko-vatrogasne službe u slučaju opasnosti na aerodromu.

Član 2. (Uloga službe)

Spasilačko-vatrogasna služba na aerodromu ima sljedeću ulogu:

- a) preduzimanje preventivnih mjera zaštite od požara;
- b) spašavanje putnika, članova posade vazduhoplova i materijalnih dobara u slučaju požara i nesreće vazduhoplova;
- c) spašavanje u slučaju drugih nezgoda na aerodromu.

Član 3. (Obaveze operatora aerodroma)

Operator aerodroma, dužan je da organizuje spasilačko-vatrogasnu službu na način koji obezbjeđuje sprovođenje preventivnih mjera za zaštitu od požara i da obezbijedi:

- a) pravilnu organizaciju, sastav, opremljenost i smještaj spasilačko-vatrogasne službe;
- b) mjesta za snabdijevanje vodom za gašenje požara;
- c) sistem veza između vatrogasne službe i drugih službi na aerodromu, posebno sa službom kontrole letenja i teritorijalnom vatrogasnom jedinicom;
- d) pravilnu lokaciju opreme i sredstava za zaštitu od požara;
- e) mrežu pristupnih puteva za cijeli rejon aerodroma;
- f) određivanje i opremanje poligona u reonu aerodroma za izvođenje praktičnih vježbi;
- g) postavljanje pokrivača od pjene na poletno-sletnoj stazi;
- h) efikasno intervenisanje osoblja spasilačko-vatrogasne službe u vanrednim situacijama na aerodromu.

Član 4. (Organizovanje spasilačko-vatrogasne službe)

Operator aerodroma, spasilačko-vatrogasnu službu na aerodromu može organizovati:

- a) sa opremom, sredstvima i zaposlenim osobljem u svom organizacionom sastavu;

b) sa opremom, sredstvima i pomoćnim vatrogasnim osobljem u svom organskom sastavu i angažovanjem profesionalnog vatrogasnog osoblja iz organizacije čije je osoblje osposobljeno za obavljanje poslova spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu;

c) angažovanjem organizacije koja ispunjava uslove za potpuno ili djelimično obavljanje spasilačko-vatrogasnih poslova na aerodromu.

DIO DRUGI - AERODROMSKA SPASILAČKO-VATROGASNA KATEGORIJA

Član 5.

(Utvrđivanje spasilačko-vatrogasne kategorije aerodroma)

(1) Sastav i opremljenost spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu određuje se na osnovu vatrogasno-spasilačke kategorije aerodroma.

(2) Kategorija spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu određuje se prema tabeli broj jedan.

(3) Utvrđivanje spasilačko-vatrogasne kategorije aerodroma, odnosno nivoa zaštite koja mora biti osigurana na aerodromu, određuje se na osnovu dužine vazduhoplova i širina trupa najvećeg vazduhoplova koji koristi aerodrom.

(4) Ako je širina trupa najvećeg vazduhoplova veća u odnosu na dužinu vazduhoplova prema određenoj kategoriji, tada aerodrom spada u jednu kategoriju više od one prema dužini trupa.

Tabela br. 1. Aerodromska spasilačka i vatrogasna kategorija

Aerodromska spasilačka i vatrogasna kategorija	Ukupna dužina vazduhoplova (m)	Najveća širina trupa (m)
1	0 do 9 (ne uključujući 9)	2
2	9 do 12 (ne uključujući 12)	2
3	12 do 18 (ne uključujući 18)	3
4	18 do 24 (ne uključujući 24)	4
5	24 do 28 (ne uključujući 28)	4
6	28 do 39 (ne uključujući 39)	5
7	39 do 49 (ne uključujući 49)	5
8	49 do 61 (ne uključujući 61)	7
9	61 do 76 (ne uključujući 76)	7
10	76 do 90 (ne uključujući 90)	8

DIO TREĆI - OSOBLJE SPASILAČKO-VATROGASNE SLUŽBE

Član 6.
(Sastav spasilačko-vatrogasne službe)

- (1) Sastav spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu utvrđuje se na osnovu vatrogasne kategorije aerodroma.
- (2) Broj profesionalnog i pomoćnog osoblja spasilačko-vatrogasne službe i spasilačko-vatrogasne opreme i sredstava za vrijeme operacija na aerodromu, mora omogućiti efikasnu vatrogasnu intervenciju i spašavanje posade i putnika iz vazduhoplova u slučaju požara i nezgoda na aerodromu.
- (3) Organizacija spasilačko-vatrogasne službe mora da obezbijedi ispunjenje osnovnih zahtjeva i normi za uspješnu intervenciju gašenja požara i spašavanja.
- (4) Osoblje spasilačko-vatrogasne službe na vazdušnom pristaništu treba da čine:
  - a) rukovodilac spasilačko-vatrogasne službe;
  - b) komandir jedinice;
  - c) dežurni telefonista;
  - d) profesionalni vatrogasci;
  - e) posebno obučeno osoblje - pomoćni vatrogasci.

Član 7.
(Opšti uslovi za obavljanje spasilačko-vatrogasnih poslova)

- (1) Spasilačko-vatrogasnom službom na aerodromu, može rukovoditi osoba koja ima:
  - a) višu ili visoku stručnu spremu;
  - b) položen odgovarajući ispit;
  - c) potvrdu o obučenosti;
  - d) najmanje godinu dana rada pod nadzorom u rukovođenju službom.
- (2) Spasilačko-vatrogasnom jedinicom na aerodromu, može rukovoditi osoba koja ima:
  - a) najmanje srednju stručnu spremu tehničkog smjera, vatrogasni tehničar;
  - b) položen odgovarajući ispit;
  - c) potvrdu o obučenosti;
  - d) najmanje dvije godine rada pod nadzorom u rukovođenju jedinicom.
- (3) Poslove profesionalnog vatrogasca u spasilačko-vatrogasnoj jedinici na aerodromu, može obavljati osoba koja ima:
  - a) stručnu spremu kvalifikovanog vatrogasca uz ispunjavanje ostalih zakonskih odredbi;
  - b) završenu obuku za obavljanje poslova profesionalnog vatrogasca;
  - c) položen ispit;
  - d) potvrdu o obučenosti.
- (4) Pomoćne poslove, pomoćnog vatrogasca u spasilačko-vatrogasnoj jedinici na aerodromu, može obavljati osoba koja ima:
  - a) najmanje stručnu spremu kvalifikovanog radnika;
  - b) završenu obuku za obavljanje poslova pomoćnog vatrogasca;
  - c) položen ispit;
  - d) potvrdu o obučenosti.
- (5) Vozač vatrogasnog vozila je profesionalni vatrogasac koji ima vozačku dozvolu najmanje "C" kategorije.

Član 8.
(Rukovođenje spasilačko-vatrogasnom službom)

Spasilačko-vatrogasna služba na aerodromima od pete do desete spasilačko-vatrogasne kategorije mora imati rukovodioca vatrogasne službe i komandira vatrogasne jedinice.

Član 9.

(Rukovodilac spasilačko-vatrogasne službe)

(1) Osnovne dužnosti rukovodioca spasilačko-vatrogasne službe su da:

- a) planira, organizuje i usaglašava rad službe na aerodromu;
- b) odlučuje i rukovodi o akciji gašenja požara i spašavanja.

(2) Za vrijeme rukovođenja akcijom gašenja požara i spašavanja, rukovodilac odlučuje samostalno i niko nema pravo da mu se miješa u rad tokom akcije gašenja požara i spašavanja, niti da mijenja njegova naređenja, osim nadležnog po rangu starijeg rukovodioca koji može preuzeti komandu, a time i svu odgovornost za dalje gašenje požara i spašavanje.

Član 10.

(Komandir spasilačko-vatrogasne jedinice)

Osnovne dužnosti komandira spasilačko-vatrogasne jedinice su:

- a) da operativno rukovodi jedinicom;
- b) odgovoran je za rad jedinice, njenu osposobljenost i spremnost;
- c) u odsutnosti rukovodioca službe preuzima rukovođenje službom;
- d) obavlja i sve druge poslove propisane pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji vatrogasne službe.

Član 11.

(Dežurni telefonista)

Dežurni telefonista, je profesionalni vatrogasac koji stalno ili kao dežurni jedinice obavlja poslove dežurnog telefoniste i za vrijeme otvorenosti aerodroma predstavlja sponu između:

- a) aerodromske kontrole letenja;
- b) rukovodioca spasilačko-vatrogasne službe i akcije gašenja požara i spašavanja;
- c) aerodromskih službi koje se angažuju na intervenciji;
- d) vatrogasnih jedinica koje su određene da pružaju pomoć u slučaju vanredne situacije.

Član 12.

(Profesionalni vatrogasac)

Osnovne dužnosti profesionalnog vatrogasca su:

- a) spašavanje putnika, članova posade vazduhoplova, vazduhoplova i drugih materijalnih dobara;
- b) gašenje požara uz upotrebu vatrogasne tehnike, uređaja, sprava, opreme i sredstava za gašenje;
- c) održavanje i periodično ispitivanje vatrogasne tehnike, uređaja, sprava, opreme i sredstava za gašenje.

Član 13.

(Obučeno osoblje - pomoćni vatrogasac)

Obučeno osoblje - pomoćni vatrogasac na aerodromu, čine zaposleni radnici aerodroma koji za vrijeme otvorenosti aerodroma obavljaju druge poslove, a po potrebi, u vanrednim situacijama na aerodromu, uključuju se u sastav spasilačko-vatrogasne službe i pruža pomoć profesionalnim vatrogascima u gašenju požara i spašavanju.

Član 14.

(Broj spasilačko-vatrogasnog osoblja prema vatrogasnoj kategoriji)

(1) Za vrijeme otvorenosti aerodroma za saobraćaj, a zavisno od vatrogasne kategorije, na aerodromu se mora nalaziti određen broj profesionalnog i pomoćnog vatrogasnog osoblja.

(2) Minimalan broj spasilačko-vatrogasnog osoblja u svakoj smijeni određuje se prema tabeli broj dva.

(3) U vatrogasnom vozilu pored vozača, potrebno je da bude prisutan najmanje jedan profesionalni vatrogasac

Tabela br. 2. Osoblje spasilačko-vatrogasne službe prema vatrogasnoj kategoriji aerodroma

Aerodromska spasilačka i vatrogasna kategorija	Profesionalni vatrogasci	Obučeno osoblje - pomoćni vatrogasci
1	-	1
2	-	2
3	1 (ujedno vozač)	3
4	2 (ujedno vozači)	3
5	5 (od čega 2 vozača)	4
6	7 (od čega 3 vozača)	4
7	9 (od čega 3 vozača)	8
8	12 (od čega 3 vozača)	8
9	14 (od čega 4 vozača)	12
10	16 (od čega 4 vozača)	14

Član 15.

(Stručno osposobljavanje osoblja spasilačko-vatrogasne službe)

(1) Spasilačko-vatrogasno osoblje mora biti stručno obučeno za obavljanje poslova gašenja požara i spašavanje na djelotvoran način.

(2) Obučeno osoblje mora učestvovati u vatrogasnim vježbama sa pravom vatrom, uključujući i požare goriva pod pritiskom, a u skladu sa:

- a) tipovima vazduhoplova koji koriste aerodrom;
- b) vrstom požara i spašavanja;
- c) vatrogasnom opremom koja se koristi na aerodromu.

(3) Stručno osposobljavanje osoblja mora se provoditi u ovlaštenim centrima za obuku na aerodromu ili ovlaštenim organizacijama, a prema Pravilniku i Programu za stručno osposobljavanje i provjeravanje osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost vazdušne plovidbe na aerodromu.

DIO ČETVRTI - VATROGASNA VOZILA, SREDSTVA ZA GAŠENJE POŽARA I OPREMA ZA SPAŠAVANJE NA VAZDUŠNOJ LUCI

Član 16.
(Broj i vrsta spasilačko-vatrogasnih vozila)

(1) Broj i vrsta spasilačko-vatrogasnih vozila utvrđuje se prema aerodromskoj spasilačko-vatrogasnoj kategoriji.

(2) Minimalan broj i vrsta vatrogasnih vozila određuje se prema tabeli broj 3.

Tabela br. 3. Minimalan broj i vrsta vatrogasnih vozila na aerodromu

Aerodromska spasilačka i vatrogasna kategorija	Vozilo za brze intervencija	Glavno vozilo
1	-	-
2	-	-
3	-	1
4	-	1
5	-	1
6	1	1
7	1	1
8	1	2
9	1	2
10	1	2

Član 17.
(Tehničke karakteristike vozila za brze intervencije)

Vatrogasno vozilo za brzu intervenciju mora ispunjavati sljedeće tehničke karakteristike:

- a) pogon na sva četiri točka, maksimalnu brzinu kretanja od 105 km/h;
- b) postizanje brzine kretanja od 80 km/h, pod punim opterećenjem za 25 sekundi;
- c) dobru pokretljivost i mali radijus okretanja;
- d) mogućnost kretanja van puteva;
- e) ugrađen rezervoar za vodu kapaciteta od 1200 litara;
- f) ugrađenu centrifugalnu pumpu kapaciteta 1.200 do 1.600 l/min, sa pritiskom od 40 bara.

Član 18.
(Tehničke karakteristike glavnog vatrogasnog vozila)

Glavno vatrogasno vozilo, mora ispunjavati sljedeće tehničke karakteristike:

- a) pogon na sva četiri točka;
- b) maksimalnu brzinu kretanja od 100 km/h;
- c) postizanje brzine kretanja od 80 km/h, pod punim opterećenjem, za 40 sekundi;
- d) zaustavljanje pri brzini od 32 km/h pod punim opterećenjem, na rastojanju od 12 metara;
- e) nošenje najmanje 5 000 litara vode i 800 litara pjenila;
- f) dobru pokretljivost i mali radijus okretanja;
- g) mogućnost kretanja van puteva.

Član 19.
(Sredstva za gašenje požara)

(1) Na aerodromu trebaju biti obezbijeđena osnovna i dopunska (komplementarna) sredstva za gašenje požara.

(2) Osnovna sredstva za gašenje požara su:

- a) pjena koja zadovoljava efikasnost nivoa "A" (kada se koristi proteinsko pjenilo)
- b) pjena koja zadovoljava efikasnost nivoa "B" (kada se koristi sintetičko pjenilo)
- c) kombinacija ovih sredstava.

(3) Osnovna sredstva za gašenje požara na aerodromima od prve do treće kategorije trebaju zadovoljiti minimalnu efikasnosti nivoa "B".

(4) Dopunsko sredstvo za gašenje požara je suhi hemijski prah, odgovarajući za gašenje hidrokarbonskih vatri.

(5) Pri odabiru suhog hemijskog prašaka za korištenje sa pjenom mora se voditi računa o njihovoj međusobnoj kompatibilnosti.

Član 20.

(Količina sredstava za gašenje požara)

(1) Minimalna količina sredstava za gašenje požara koja se mora nalaziti na vatrogasnim vozilima uslovljena je vatrogasnom kategorijom i mora biti u skladu sa tabelom broj četiri.

Tabela br. 4. Minimalne količine sredstava za gašenje požara

Aerodromska vatrogasna kategorija	Osnovna sredstva za gašenje požara				Dopunsko sredstvo za gašenje požara
	Proteinska pjena (nivo efikasnosti "A")		Sintetička pjena (nivo efikasnosti " B")		Suhi Hemijski prah
	Voda (l/min)	Rastvor pjene - Brzina izbacivanja (l/min)	Voda (l/min)	Rastvor pjene - brzina izbacivanja (l/min)	
1	350	350	230	230	45
2	1000	800	670	550	90
3	1800	1300	1200	900	135
4	3600	2600	2400	1800	135
5	8100	4500	5400	3000	180
6	11800	6000	7900	4000	225
7	18200	7900	12100	5300	225
8	27300	10800	18200	7200	450
9	36400	13500	24300	9000	450
10	48200	16600	323	11200	450

(2) Količina sredstava iz tabele broj 4. može se izmijeniti prema sljedećem:

a) za kategorije aerodroma jedan i dva, 100% vode može se zamijeniti dopunskim sredstvom za gašenje požara;

b) za kategorije aerodroma od tri do deset, ako se koristi pjena koja zadovoljava nivo efikasnosti "A", do 30% vode može se zamijeniti dopunskim sredstvom za gašenje požara.

c) Kod zamjene sredstava za gašenje požara koristi se sljedeći ekvivalent:

- 1) 1 kg dopunskog sredstva = 1litar vode za proizvodnju pjene nivoa efikasnosti "A"
- 2) 1 kg dopunskog sredstva = 0,66 litara vode za proizvodnju pjene nivoa efikasnosti "B".

Član 21.
(Rezervna sredstva za gašenje požara)

Aerodromi moraju biti snabdjeveni i rezervnim sredstvima za gašenje požara, koje obezbjeđuju najmanje dva uzastopna punjenja vatrogasnih vozila za određenu vatrogasnu kategoriju aerodroma.

Član 22.
(Oprema za spašavanje)

(1) Aerodromi moraju biti snabdjeveni opremom za spašavanje čija vrsta i broj zavise od vatrogasne kategorije aerodroma.

(2) Sadržaj opreme za spašavanje dat je u tabeli broj pet.

(3) Oprema za spašavanje prevozi se postojećim vatrogasnim vozilima, kontejnerskim načinom ili u posebnom vozilu.

(4) Jedno od vozila mora imati ugrađeno vitlo sa čeličnim užetom promjera 15 mm, dužine 50 mm sa odgovarajućom kukom na kraju.

(5) Vatrogasna oprema i sredstva za gašenje požara moraju biti u ispravnom stanju i mogu se koristiti samo u svrhe za koje su namijenjeni.

Tabela br. 5. Oprema za spašavanje

Redni broj	Naziv opreme za spašavanje	Aerodromska spasilačka i protivpožarna kategorija			
		1 -2	3-5	6-7	8-10
1	Motorna kružna prenosna testera za rezanje metala, promjera min. 30 cm	-	1	2	3
2	Električna testera za rezanja metala	-	-	1	1
3	Hidraulične makaze za rezanje metala	-	-	1	1
4	Ručne makaze za sječenje metala	1	1	2	2
5	Alat za razvaljivanje	-	1	2	2
6	Spasilačko-vatrogasna velika sjekira	-	1	2	3
7	Spasilačko-vatrogasna mala sjekira	1	2	2	3
8	Čelične poluge	1	1	2	3
9	Čekić teški	-	1	2	2
10	Krampa	2	2	4	4
11	Lopate	2	2	4	4
12	Garnitura viljuškastih i okastih ključeva od 8 do 32 mm	-	-	1	1

13	Hidraulična automaska dizalica od 15 t	-	-	2	2
14	Mehanička dizalica od 10 t	-	1	2	2
15	Čelična sajla 15mm, dužine 15m	1	1	-	-
16	Čelična sajla 15 mm, dužine 30m	-	-	1	1
17	Izolacioni aparat za disanje na komprimirani vazduh	-	2	3	4
18	Rezervne boce za izolacioni aparat	-	2	3	4
19	Aparat za mjerenje koncentracije eksplozivnih para i gasova	-	1	1	2
20	Prenosni električni agregat od 2.5 do 5kW, 220 - 380 V	-	-	1	1
21	Reflektor od 1000 W sa kablom dužine 50 m (samo za noćno letenje)	2	3	4	4
22	Ljestve rastegače od 6,5 m	-	1	1	1
23	Ljestve na sklapanje od 2,5 m	1	1	1	1
24	Zaštitno odijelo za ulazak u zapaljen vazduhoplov	1	2	10	10
25	Sanitetski komplet	1	2	2	2
26	Ventilator za hlađenje stajnog trapa i odimljavanje	-	1	2	2

Član 23.

(Rad aerodroma poslije vremena otvorenosti)

(1) Ako je vazдушna luka otvorena poslije propisanog vremena otvorenosti, zbog sigurnosti vazdušne plovidbe ili obavljanje poslova prihvata i otpreme poštarskih i posebnih manjih vazduhoplova, vazдушna luka mora imati minimalni broj vatrogasnih vozila i opreme za gašenje požara i minimalan broj osoblja.

(2) Minimalni broj osoblja vatrogasne službe čini:

- a) pet profesionalnih vatrogasaca, od kojih su dvojica vozači vatrogasnih vozila;
- b) četiri pomoćna vatrogasca obučena za gašenje požara.

DIO ŠESTI - PROSTORIJE, UREVAJI I INSTALACIJE SPASILAČKO -VATROGASNE SLUŽBE

Član 28.

(Prostorije spasilačko - vatrogasne službe)

(1) Prostorije spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu moraju obezbijediti:

a) normalan rad i funkcionisanje službe; moraju biti locirane u zoni aerodroma tako da obezbijede propisano vrijeme intervencije; vatrogasna vozila moraju imati direktan i slobodan pristup na poletno - sletnu stazu, platformu, aerodromske objekte i druge manevarske površine; moraju da obezbijede nesmetano manevrisanje vatrogasnih vozila.

(2) Prostorije vatrogasne službe na vazdušnom pristaništu sastoje se najmanje od:

- a) garaže za vatrogasna i tehnička vozila;
- b) magacina za rezervne dijelove i sredstva za gašenje požara;
- c) prostorije za smještaj vatrogasnog osoblja i
- d) osmatračkog mjesta, organizirano kao izdvojeno ili u sastavu kontrole letenja.

(3) Detaljna uputstva o sadržaju i rasporedu prostorija spasilačko-vatrogasne službe data su u ICAO dokumentu Airport Manual Service part one - Rescue and Fire Fighting.

Član 29.

(Garaže za vatrogasna vozila)

(1) Garaže spasilačko-vatrogasne službe na vazdušnom pristaništu moraju ispunjavati sljedeće uslove:

- a) vrata garaže moraju biti postavljena prema platformi aerodroma, odnosno manevarskim površinama;
- b) garaža mora imati obezbijeđen sistem grijanja, pri čemu temperatura u garaži zimi mora biti najmanje 7°C. Ako se ova temperatura ne može postići, vatrogasna vozila sa vodom moraju imati ugrađene električne grijače za zagrijavanje vode;
- c) vozila moraju imati ispravljač i priključak za punjenje akumulatora na vozilima.

(2) Korisna površina garaže mora odgovarati uslovima za smeštaj vatrogasnih i tehničkih vozila, a prostor ispred garaže mora biti stalno slobodan.

Član 30.

(Sistem komuniciranja i alarma)

Prostorije spasilačko-vatrogasne službe moraju biti priključene na sistem rezervnog napajanja električnom energijom i mora postojati efikasan sistem komunikacije i alarma koji podrazumijeva:

- a) direktnu telefonsku vezu sa kontrolom letenja, kako bi se omogućilo brzo raspoređivanje vozila u vanrednim situacijama;
- b) dvosmjernu radio vezu između kontrole letenja, vatrogasne stanice na aerodromu i vatrogasnih vozila, tako da se tokom kretanja vozila mogu obavljati svi neophodni dogovori;
- c) telefonsku vezu sa službama na aerodromu i teritorijalnim vatrogasnim jedinicama;
- d) primopredajnu radio-stanicu;
- e) radio-uređaje za vezu sa svim vatrogasnim vozilima;
- f) stabilno izgrađeni sistem za uzbunu i unutrašnji alarmni sistem koji može biti osiguran u vatrogasnoj stanici ili u sklopu kontrolnog tornja.

Član 31.
(Hidrantska mreža)

(1) Aerodrom mora raspolagati sa dovoljnom količinom vode za izvođenje akcije gašenja požara na vazduhoplovu i objektima na aerodromu, za što mora imati hidrantsku mrežu za dovod vode, sa dinamičkog pritiska koji obezbeđuje hidrantske mreža od 4 do 6 bara.

(2) Raspored hidranata treba da obezbijedi snabdijevanje vodom vatrogasnih vozila na:

- a) pristanišnoj platformi;
- b) u blizini pristanišne zgrade;
- c) hangara;
- d) objekata koja služi za smještaj službi koje vrše određene poslove na aerodromu.

(3) Kapacitet hidranta mora biti od 800 do 1200 litara/minut.

Član 32.
(Rezervoar za vodu)

(1) Aerodrom mora imati rezervoare za vodu, kapaciteta koji omogućava dva uzastopna punjenja vatrogasnih vozila za aerodromsku vatrogasnu kategoriju.

(2) Rezervoari za vodu moraju biti postavljeni tako da ne ometaju promet na površinama za kretanje.

(3) Utakanje vode iz rezervoara u vatrogasno vozilo mora biti preko odgovarajuće pumpe, ili vatrogasna vozila moraju imati ugrađene pumpe za utakanje vode.

(4) Operator aerodroma dužan je da obezbijedi prilazne puteve do hidranta, odnosno rezervoara za vodu.

Član 33.
(Spasilačko-vatrogasni poligon)

(1) Vazduhoplovno pristanište mora imati uređen poligon u reonu aerodroma za izvođenje praktičnih vežbi spasilačko-vatrogasne službe.

(2) Poligon mora biti podoban za izvođenje vježbi gašenja požara i spasavanja i treba minimalno biti opremljen:

- a) maketom vazduhoplova ili rashodovanim autobusom, jednim ili više bazena za paljenje goriva radi vježbanja u gašenju požara.
- b) prikladnim posudama za paljenje goriva.

DIO SEDMI - PREVENTIVNE MJERE ZA ZAŠTITU OD POŽARA

Član 34.
(Preventivne mjere zaštite od požara na platformi)

(1) Između svake druge pozicije na kojima se nalazi vazduhoplov, mora se nalaziti po jedan prijevozni protivpožarni aparat za gašenje požara, kapaciteta najmanje 50 kg.

(2) Ako se na pristanišnoj platformi istovremeno nalazi više od tri parkirana vazduhoplova, mora biti obezbijeđeno i jedno vozilo za brzu intervenciju.

(3) Ako na pristanišnoj platformi boravi jedan ili više vazduhoplova, preko noći mora se obezbijediti adekvatna zaštita istih od požara.

(4) Motorna vozila, sredstva za prihvat i otpremu vazduhoplova, putnika i stvari koja se koriste za opsluživanje vazduhoplova i pokretanje motora vazduhoplova i u druge svrhe, moraju imati:

- a) ispravne hvatače varnica na izduvnim cijevima;
- b) škrge sa strane poklopca motora;
- c) protivpožarni aparat sa suhim prahom od 3 do 6 kilograma.

(5) Prihvat i otprema vazduhoplova, putnika i stvari mora se vršiti na način koji onemogućava varničenje.

(6) Radnici koji pune vazduhoplov gorivom i mazivom, za vrijeme obavljanja ovih poslova moraju biti odjeveni u odjeću i obuću koja je izrađena od prirodnih vlakana, odnosno koja ne može da izazove požar.

(7) Radnici koji pune vazduhoplov gorivom ne smiju nositi šibice, upaljače i druge slične predmete koji mogu izazvati otvoreni plamen.

(8) Pribor i alat pomoću kojih se vrši punjenje vazduhoplova gorivom i mazivom moraju biti izrađeni od materijala koji nije podložan varničenju.

(9) Na svakom izlazu iz pristanišne zgrade određenom za izlaz putnika na platformu, moraju biti istaknuti uočljivi natpisi ili znaci o zabrani pušenja.

(10) Pored svakog telefonskog aparata na vazdušnom pristaništu mora biti vidno istaknut broj telefona spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu.

(11) Operator aerodroma, dužan je da obučava i upoznaje svoje radnike sa novinama u preventivnim mjerama za zaštitu od požara, postupcima za gašenje požara i spašavanja osoba i materijalnih dobara, kao i da stalno provjerava njihovu stručnu osposobljenost.

(12) U slučaju požara ili drugih sličnih nezgoda na aerodromu sve osobe zaposlene na aerodromu dužna su da se na poziv rukovodioca spasilačko-vatrogasne službe odazovu i učestvuju u gašenju požara i spašavanju osoba i imovine.

DIO OSMI - PUNJENJE VAZDUHOPLOVA GORIVOM I MAZIVOM

Član 35.

(Opše mjere zaštite od požara pri punjenju vazduhoplova gorivom i mazivom)

Za vrijeme punjenja vazduhoplova gorivom i mazivom u zonama opasnosti zaštite od požara zabranjeno je:

- a) držanje otvorenog plamena;
- b) rad sa otvorenim plamenom (zavarivanje, rezanje i lemljenje) kao i rad sa užarenim predmetima;
- c) pušenje i upotreba sredstava za paljenje (šibice, upaljači);
- d) startovanje vozila i drugih pomoćnih električnih postrojenja sve dok se punjenje ne završi;
- e) rad motora vozila za vrijeme utakanja, istakanja ili pretakanja zapaljivih tečnosti, ako takvo vozilo nema hvatač varnica na izduvnoj cijevi (kada se radi o visokootantskim benzinom), osim ako se motor prijevoznog sredstva upotrebljava za pogon pumpi ili drugih uređaja za pretakanje;
- f) postavljanje nadzemnih električnih vodova, bez obzira na napon;
- g) pretakanje goriva se ne smije vršiti dok se ne završi iskrcavanje putnika.

Član 36.

(Posebne mjere zaštite od požara pri punjenju vazduhoplova gorivom i mazivom)

Punjenje vazduhoplova gorivom i mazivom može se obavljati ako su, pored opših mjera zaštite od požara, preduzete i sljedeće posebne mjere zaštite od požara:

- a) auto-cisterna iz koje se pretače gorivo mora biti spojena sa vazduhoplovom kablom za izjednačavanje statičkog potencijala;
- b) auto-cisterna mora biti postavljena tako da ne ometa prilaz vozilima za gašenje požara i spašavanje, kao i evakuaciju iz vazduhoplova u slučaju požara;
- c) motor auto-cisterne ne smije se nalaziti ispod krila vazduhoplova;
- d) vrata kabine auto-cisterne iz koje se vrši pretakanje moraju biti otvorena;
- e) ostala vozila koja su stavljena u funkciju opsluživanja vazduhoplova ne smiju ometati prilaz vozilima za gašenje požara i spašavanje.

Član 37.

(Zabrane i ograničenja pri punjenju vazduhoplova gorivom i mazivom)

Punjenje vazduhoplova gorivom i mazivom ne može se vršiti u sljedećim situacijama:

- a) za vrijeme rada motora vazduhoplova;
- b) kad se u vazduhoplovu nalaze putnici;
- c) u toku ukrcavanja i iskrcavanja putnika, odnosno istovara i utovara stvari;
- d) dok se vrši popravak vazduhoplova;
- e) kad postoji opasnost od mlaza susjednog vazduhoplova;
- f) kad su uređaji za zagrijavanje vazduhoplova uključeni;
- g) za vrijeme grmljavine nad aerodromom;

Član 38.

(Punjenje vazduhoplova gorivom u tranzitu)

Izuzetno od člana 37., može se puniti vazduhoplov gorivom i mazivom ako je vazduhoplov u tranzitu, kada se u njemu nalaze putnici, a ako su preduzete sljedeće mjere zaštite od požara:

- a) motori vazduhoplova ugašeni;
- b) znaci upozorenja i evakuacije u vazduhoplovu uključeni;
- c) stepenice za ukrcavanje i iskrcavanje putnika postavljene ispred vrata koja se koriste za ulazak i izlazak, a vrata ispred kojih nema stepenica trebaju biti u zatvorenom položaju;
- d) ako je vazduhoplov opremljen integralnim stepenicama mora ih razviti;
- e) oprema za evakuaciju iz vazduhoplova mora biti u stanju da se može odmah upotrijebiti;
- f) u toku punjenja vazduhoplova gorivom održavati vezu između zemaljske posade i kvalifikovanog osoblja u vazduhoplovu;
- g) jedan član posade vazduhoplova mora prisustvovati punjenju vazduhoplova gorivom i mazivom;
- h) kabinsko osoblje treba se nalaziti pored vrata za evakuaciju sve dok traje punjenje gorivom;
- i) putnici u vazduhoplovu moraju biti obaviješteni da će se vršiti punjenje vazduhoplova gorivom i mazivom
- j) treba biti obezbijeđena neprekidna kontrola koncentracije zapaljive benzinske pare i drugih pojava koje mogu postati opasne, a u slučaju opasnosti da se odmah obavijesti osoblje koje vrši punjenje vazduhoplova gorivom i mazivom;
- k) prije počinjanja punjenja mora biti obezbijeđeno dežurstvo sa vatrogasnim vozilom za brze intervencije.

Član 39.

(Vatrogasno obezbjeđenje pri punjenju vazduhoplova gorivom i mazivom)

(1) Punjenje vazduhoplova ne može otpočeti ako u blizini vazduhoplova nije obezbijeđena vatrogasnospasilačka ekipa sa vatrogasnim vozilom i najmanje dva vatrogasca radi efikasnog djelovanja u slučaju potrebe, a ostatak službe mora se nalaziti u stanju pripravnosti.

(2) Odluku o razmještanju vatrogasnog osoblja i opreme za vrijeme punjenja vazduhoplova gorivom, a u skladu sa stavom (1). ovoga člana, donosi rukovodilac vatrogasne službe zavisno od:

- a) tipa vazduhoplova koji se puni gorivom;
- b) dimenzija platforme;
- c) uslova u kojima se provodi opsluživanje vazduhoplova na stajanci.

(3) Cjevovodi, cijevni spojevi, armature i oprema za punjenje, moraju se održavati i obezbijediti od oštećenja i nekontroliranog isticanja zapaljive tečnosti.

(4) Ako se pri punjenju vazduhoplova dogodi prosipanje goriva po površinama aviona ili platformi, gorivo se mora obrisati i očistiti.

(5) Sredstva sa kojima je izvršeno brisanje i čišćenje trebaju se staviti u posebne hermetički zatvorene kante koje se ne smiju transportovati sa ostalim otpacima.

Član 40.

(Stručno osoblje za punjenje vazduhoplova gorivom)

(1) Osoblje koje vrši pretakanje goriva mora biti stručno obučeno u skladu sa Programom za osposobljavanje i provjeravanje stručnog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost vazdušne plovidbe na aerodromu i treba da ima:

- a) položen ispit za obavljanje poslova;
- b) potvrdu o obučenosti.

(2) U toku obavljanja poslova osoblje mora biti odjeveno u antistatiku odjeću i obuću.

Član 41.

(Oprema za zaštitu od požara na cisterni za gorivo)

Cisterna iz koje se vrši punjenje vazduhoplova gorivom i mazivom mora imati:

- a) kabl za pražnjenje statičkog elektriciteta, kojim se povezuje cisterna sa vazduhoplovom radi izjednačenja statičkog elektriciteta;
- b) hvatač varnica na izduvnoj cjevi;
- c) ljestve bez metalnih zakivaka, sa gumenim navlakama na dijelu koji se naslanja na vazduhoplov i gumenim potkovicama;
- d) najmanje dva aparata za gašenje požara, od kojih jedan za gašenje požara na motoru, a drugi za gašenje požara na tovaru vozila takvog punjenja koje, s obzirom na količinu i druga svojstva opasne materije, omogućava efikasno gašenje požara;
- e) vatrootpornu deku i potrebne količine pamučne tkanine za brisanje goriva prosutog po vazduhoplovu;
- f) vozački alat i dizalicu za vozilo;
- g) dvije zastavice za označavanje vozila kojim se prevoze opasne materije.

DIO DEVETI - POSTUPCI U SLUČAJU OPASNOSTI NA AERODROMU

Član 42.

(Postupak u vanrednim situacijama)

(1) Pod vanrednim situacijama na aerodromu podrazumijeva se:

- a) pojava požara na vazduhoplovu i objektima na aerodromu;
- b) incidenti i nesreće sa vazduhoplovom na aerodromu ili bližoj okolini aerodroma;
- c) nezakonitim djelovanjima (otmice vazduhoplova, diverzije i prijetnje bombom),

(2) Spasilačko-vatrogasna služba u slučaju iz člana 1 ovog Pravilnika je dužna da postupa u skladu sa Planom za vanredne situacije na aerodromu (Airport Emergency Plan).

(3) Bez obzira na vrstu vanredne situacije, spasilačko-vatrogasna služba se stavlja u određeni stepen pripravnosti, odnosno ako situacija zahtijeva reagira odmah.

(4) U slučajevima prinudnog slijetanja vazduhoplova, incidenta ili nesreće sa vazduhoplovom na aerodromu, nadležna služba kontrole letenja, obavezna je o tome odmah da obavijesti spasilačkovatrogasnu službu. Obavještenje o tome dostavlja se radio vezom.

Član 43.

(Prinudno slijetanje vazduhoplova na aerodrom)

U slučaju prinudnog slijetanja vazduhoplova na aerodrom, služba kontrole letenja je dužna spasilačkovatrogasnoj službi dostaviti obavještenje koje treba da sadrži:

- a) tip vazduhoplova;
- b) vrijeme slijetanja vazduhoplova;
- c) broj putnika i članova posade u vazduhoplovu;
- d) pravac slijetanja vazduhoplova;
- e) količinu goriva i maziva u vazduhoplovu;
- f) uzrok prinudnog slijetanja vazduhoplova (ukoliko pouzdano raspolaže sa informacijom);
- g) položaj glavnih prekidača za struju i slavina za gorivo, mazivo i kiseonik u trenutku slijetanja.

Član 44.

(Prinudno slijetanje vazduhoplova koji prevozi opasne materije)

U slučaju prinudnog slijetanja, kada se u vazduhoplovu prevoze opasne materije, pored podataka iz člana 43, ovog Pravilnika dostavljaju se i podaci o opasnoj materiji:

- a) tačan naziv opasne materije;
- b) UN broj opasne materije (ili ID broj);
- c) klasu-podklasu opasnosti, a za klasu 1 (eksplozivni) grupu kompatibilnosti;
- d) dodatnu opasnost (ako je naznačena);
- e) količinu opasne materije;
- f) lokaciju opasne materije u vazduhoplovu.

Član 45.

(Incident ili nesreća vazduhoplova na aerodromu)

U slučaju incidenta ili nesreće vazduhoplova na aerodromu ili bližoj okolini, služba kontrole letenja je dužna spasilačko-vatrogasnoj službi dostaviti obavještenje koje treba da sadrži:

- a) tip vazduhoplova;
- b) broj putnika i članova posade vazduhoplova;
- c) mjesto incidenta ili nesreće vazduhoplova prema kodiranoj karti aerodroma;
- d) informaciju da li se u avionu prevozila opasna materija;
- e) količinu goriva i maziva u vazduhoplovu.

Član 46.

(Postupanje dežurnog vatrogasca)

(1) Dežurni vatrogasac vatrogasne službe, nakon dobijanja obavještenja o nesreći vazduhoplova na aerodromu ili njegovoj neposrednoj blizini, dužan je da:

- a) sirenom u dežurani ili na drugi pogodan način (glasom i sl.) dati znak za uzbunu osoblju vatrogasne jedinice;
- b) obavijesti službu prve pomoći na vazdušnoj luci;
- c) nakon naređenja rukovodioca akcije gašenja požara i spašavanja, obavijesti obližnje sanitetske službe i vatrogasne jedinice;
- d) preduzeti i druge mjere predviđene opšim aktom o organizaciji, radu i postupku vatrogasne službe.

(2) Dežurni vatrogasac vodi dnevnik o primljenim obavještenjima iz člana 43., 44. i 45. ovog Pravilnika, u koji upisuje dan i sat prijema obavještenja, zonu na kodiranoj karti rejona aerodroma i od koga je primio obavještenje.

Član 47.

(Postupak i vrijeme reakcije dežurne spasilačko-vatrogasne smjene)

(1) Nakon uzbune dežurna smjena spasilačko-vatrogasne jedinice sa propisanom opremom i sredstvima za spašavanje dužna je da izađe iz garaže u roku od 20 sekundi od trenutka davanja znaka za uzbunu i uputi se vozilima prema mjestu nesreće.

(2) Operativni cilj spasilačko-vatrogasne službe mora biti postizanje vremena od dvije minute, a koje ne prelazi tri minute, do stizanja na krajeve svake operativne uzletno- sletne staze u optimalnim uslovima vidljivosti i stanja površine.

(3) Treba nastojati da se postigne vrijeme reakcije koje ne prelazi dvije minute do stizanja na svaki kraj operativne uzletno sletne staze, odnosno tri minute do svakog područja za kretanje vazduhoplova u optimalnim uslovima vidljivosti i stanja površine.

(4) Vrijeme reakcije se računa od vremena uzbunjivanja jedinice do vremena djelovanja prvog vozila koje stigne na mjestu požara s najmanje 50% propisanog pražnjenja.

(5) Sva ostala vozila koja trebaju da prevezu sredstva za gašenje požara trebaju na mjesto požara stići najkasnije za jednu minutu nakon stizanja prvog vatrogasnog vozila na mjesto požara.

(6) U slučaju kada vatrogasna jedinica ne može postići propisano vrijeme reakcije, na vazdušnoj luci mora se izgraditi jedna ili više satelitskih vatrogasnih stanica, locirane tako da se može postići propisano vrijeme reakcije.

Član 48.

(Provjera i vježbe)

(1) Preporučeno je da se provjera postupka i vremena reakcije spasilačko-vatrogasne službe provodi najmanje jednom mjesečno.

(2) Vježba kompletne spasilačko-vatrogasne službe mora se provoditi svake dvije godine, kroz vježbu provjere Plana za vanredne situacije na aerodromu

Član 49.

(Prilazni putevi do mjesta nesreće)

(1) Radi postizanja što je moguće kraćeg vremena od uzbunjivanja do dolaska na mjesto nesreće, trebaju se izgraditi putevi odnosno pripremiti teren u neposrednoj okolini aerodroma za kretanje spasilačke i protivpožarne jedinice.

(2) Posebnu pažnju treba posvetiti osiguranju brzog prilaza u prostoru ispod prilazne površine za slijetanje u dužini od jedan kilometar od praga uzletno-sletne staze. U ogradi

aerodroma, na određenom broju mjesta, treba biti oslabljenih dijelova, koji se mogu lako i brzo ukloniti, odnosno koje vozila mogu probiti bez zaustavljanja.

(3) Putevi za brzi prilaz trebaju osigurati kretanje i najtežih vozila u svim vremenskim uslovima.

(4) Zimi trebaju biti postavljeni rubni markeri na putevima u razmacima od oko deset metara.

Član 50. (Kodirane karte aerodroma)

(1) Radi efikasnog komuniciranja u vanrednim situacijama na aerodromu se moraju izraditi kodirane karte (Grid map), u razmjeri 1:5000 i 1:25000, istog koda i oznaka, te uputstvo za korištenje za sve učesnike u vanrednoj situaciji.

(2) Kodirane karte, osim u prostorijama spasilačko-vatrogasne službe, moraju se nalaziti u:

- a) aerodromskoj kontroli letenja;
- b) medicinskoj službi na aerodromu;
- c) vatrogasnim i sanitetskim vozilima;
- d) jedan primjerak karte razmjere 1:25000 dostavlja se i teritorijalnim vatrogasnim jedinicama na koje se računa u slučaju vanredne situacije na aerodromu.

(3) Kodirana karta razmjere 1:5000, treba da sadrži:

- a) zbornu mjesto;
- b) raspored svih objekata, uređaja, instalacija na aerodromu;
- c) prostor za privremeni smještaj;
- d) zone kretanja, prilazne puteve, mjesta snabdijevanja vodom;
- e) granice i ogradu aerodroma;
- f) druge podatke značajne za rad spasilačko-vatrogasne službe i drugih službi uključenih u vanredne situacije.

(4) Kodirana karta razmjere 1:25000, treba da sadrži:

- a) sve značajnije objekte, instalacije, prilazne puteve, prepreke;
- b) razmještaj i kapacitete zdravstvenih ustanova i teritorijalnih vatrogasnih jedinica na koje se računa u vanrednoj situaciji sa šire teritorije.

Član 53. (Uklanjanje nepokretnog vazduhoplova)

(1) Operator aerodroma, mora obezbijediti potrebnu tehničku opremu i sredstva za uklanjanje nepokretnog vazduhoplova, odnosno njegovih ostataka sa poletno-sletne staze i manevarskih površina na vazdušnom pristaništu.

(2) Uklanjanje se mora provoditi u skladu sa prethodno izrađenim planom za uklanjanje.

(3) Ukoliko operator aerodroma na raspoložbe specijaliziranom opremom za uklanjanje, za obavljanje ovih poslova može angažirati preduzeće koje ispunjava uslove.

Član 54. (Inspekcijski nadzor)

(1) Inspekcijski nadzor nad radom spasilačko-vatrogasne službe provode ovlašteni vazduhoplovni inspektori Direkcije za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine.

(2) Operator aerodroma dužan je inspektorima omogućiti neometan pristup svim prostorijama, opremi, sredstvima i dokumentaciji koja se odnosi na rad ove službe.

DIO DESETI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 55.

(Operativne naredbe generalnog direktora BHDCA)

(1) Generalni direktor BHDCA može Operativnim naredbama ograničiti upotrebu ovoga Pravilnika ili odrediti posebne i dopunske uslove u primjeni ovog Pravilnika, ukoliko to budu zahtijevale odredbe propisa Bosne i Hercegovine i entiteta, kao i ukoliko to bude proizlazilo iz zahtjeva regulative ICAO, IATA, JAR i drugi.

Član 56.

(Prestanak važenja ranije objavljenog Pravilnika)

Danom stupanja na snagu ovog Pravilnika prestaje da važi Pravilnik o vatrogasnoj službi ("Službeni list SFRJ", br. 13/79, izmjene, dopune i ispravke u br. 61/80, 65/80 i 23/81).

Član 57.

(Ostale obaveze)

Za sve pojedinosti koje nisu utvrđene ovim Pravilnikom primjenjivat će se standardi i praksa IATA, ICAO, EASA i domaći regulatorni propisi koji se odnose na ovu oblast.

Član 58.

(Stupanje na snagu)

Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".